

SVERIGES KRISTNA RÅDS SKRIFTSERIE – NR 18

Värna den jord som Gud älskar

Kyrkorna i Sverige om
klimat och hållbar utveckling

Värna den jord som Gud älskar

Kyrkorna i Sverige om
klimat och hållbar utveckling

DENNA SKRIFT HAR TAGITS fram av SKR:s arbetsgrupp för klimat och hållbar utveckling.

Gruppen består av Per Larsson, Margareta Nordström och Henrik Grape (Svenska kyrkan), Sofia Rosshagen (Stockholms katolska stift), Inga Johansson och Hans-Erik Karlsson (Gemensam framtid), Stefan Swärd (Evangeliska Frikyrkan), Ankin Ljungman, Petter Lydén (Dia-konia), Gudrun Norrfjärd (Sensus), Cecilia Willman Estéen (Bilda), Samuel Christiansson och Ulrika Fransson (Etik & Energi) och Björn Cedersjö (Sveriges kristna råd).

I FÖRFATTARGRUPPEN HAR de fyra kyrkofamiljerna funnits representerade genom Per Larsson, Henrik Grape, Björn Cedersjö, Misha Jaksic och Torsten Philipp.

Värna den jord som Gud älskar
Kyrkorna i Sverige om klimat och hållbar utveckling

Sveriges kristna råds Skriftserie nr 18

I Sveriges kristna råd möts medlemskyrkor fördelade på fyra kyrkofamiljer. I dessa ryms olika kristna traditioner i vårt land.

Sveriges kristna råd
Box 14038, 167 14 Bromma
Tel: 08-453 68 00
E-post: info@skr.org
www.skr.org
Facebook: Sveriges Kristna Råd

Foto omslag: Mikael Stjernberg
Layout: Joakim Strandh
Tryck: Lenanders Grafiska AB
ISSN: 1650-9196
Utgivningsår: 2013

Förord

SITUATIONEN BLIR ALLTMER allvarlig och akut.
Tiden för förändring blir allt kortare.

VÅRA LIVSMÖNSTER PÅVERKAR förutsättningarna för vår överlevnad. Ökande global uppvärmning, ekonomiska och sociala orättvisor samt ekologiskt ohållbara livsstilar hotar många människors liv och kommande generationers framtid. Hotet gäller även många andra arter som tillsammans med människan har sin självklara plats på jorden.

KYRKORNA FÖRKUNNAR GEMENSAMT att Gud kallar oss alla att vårda skapelsen. Hur detta uttrycks och motiveras varierar vilket framgår när de kristna traditionerna ska ena sig om en gemensam text. Här finns olika accenter och resonemang – alla känner sig inte lika bekväma med allt – men i botten finns en gemensam övertygelse om att Gud älskar och värnar skapelsen och verkar för dess framtid. Att förstöra skapelsen är att bryta mot Guds vilja.

GENOM DENNA SKRIFT vill kyrkorna ge tillfälle till samtal om några av världens aktuella ödesfrågor. Hållbar utveckling handlar om flera olika frågor. I denna skrift tänker vi brett men fokuserar särskilt på klimatet eftersom det är ett område där snabba förändringar kan och behöver göras.

Vi hoppas att många vill delta och låta sig utmanas.

För Sveriges kristna råd
Anders Arborelius, biskop Stockholms katolska stift
Pelle Hörnmark, föreståndare Pingströrelsen
Anders Wejryd, ärkebiskop Svenska kyrkan
Macarie Dragoi, biskop Rumänska ortodoxa kyrkan

Innehåll

1	Bakgrund: Jorden ropar.....	5
2	Teologi: Guds älskade skapelse	8
3	Klimat och global utveckling.....	14
4	Klimaträttvisa	17
5	Att bäras av ett hopp	20

KAPITEL 1

Bakgrund: Jorden ropar

Vi lever i en unik tid i världshistorien

FÖR MÅNGA MÄNNISKOR i världen har tillvaron blivit bättre under de senaste decennierna. Hundratals miljoner människor har lyfts ur fattigdom till ett anständigt liv. Medelåldern har ökat, spädbarnsdödligheten minskat. Fler barn än någonsin får gå i skolan. Kvinnor har börjat sin frigörelse till legitim jämställdhet. Demokrati har segrat i många nationer.

På samma gång samlar sig tecknen på ett allt allvarligare hot mot själva grundvalarna för både människans och Guds skapelses framtid. Aldrig tidigare har människan haft en så stor kapacitet att påverka ekosystemen, basen för våra liv på jorden, och aldrig har hoten varit större.

FORSKARE VID STOCKHOLM Environment Institute (SEI) har i ett stort internationellt studium kartlagt och definierat hur mycket planeten tål genom att formulera så kallade Planetary Boundaries. I åtta problemkomplex definieras hot mot livet på jorden, och forskarna aktualiserar viktiga utmaningar.

Enligt den säkraste kunskap vi har, lever vi nära eller över gränsen för jordens kapacitet till återhämtning. Flera områden är i riskzonen, till exempel den biologiska mångfalden, surheten i havet, kvävecykeln och tillgängligheten av sötvatten.

DEN MEST AKUTA frågan är klimatfrågan. Vi ser redan nu hur oväntade klimatrelaterade händelser förorsakar förödelse och lidande för miljontals människor. En bred majoritet av klimatforskare varnar för att en accelererande global uppvärmning kommer att göra mänskligt liv mycket bekymmersamt i delar av världen. Och – som så ofta annars – drabbas kvinnor och barn mest.

Globala utmaningar

Människorna ska respektera och bevara skapelsen. Men girighet på många plan, självcentrering och tro på obegränsad tillväxt har medfört att jorden och dess skapade varelser exploateras och förstörs.

De fattigas och sårbaras rop ger eko i jordens klagan. Den överdrivna konsumtionen av fossilt bränsle och av andra begränsade resurser innebär våld mot människorna och planeten.

Klimatförändringarna, som är en konsekvens av människors livsstil, utgör ett globalt hot mot en rättfärdig fred.

Den globala uppvärmningen, den stigande havsnivån och den ökade förekomsten av torka och allt kraftigare översvämningar påverkar speciellt de mest sårbara befolkningsgrupperna i världen.

Ursprungsbefolkningar som står för hållbara levnadssätt är, tillsammans med invånare på korallöar och utarmade kustsamhällen, de som kommer att ta störst skada trots att de bidrar minst till den globala uppvärmningen.

(Ett ekumeniskt upprop för rättfärdig fred)

Kyrkornas ansvar

KYRKORNA FÖRKUNNAR ATT skapelsen är en gåva som Gud ger och uppehåller (mer om det i nästa kapitel). Det är en plats som ska ge människor möjlighet till liv och utveckling. Klimatförändringarna och de övriga hoten mot skapelsen tvingar därför fram svar på viktiga moraliska och andliga frågor.

KYRKORNA STÅR DÅ inför tre stora utmaningar. Den första gäller en kvalificerad bearbetning av hur klimathotens realitet påverkar formuleringen av våra teologiska övertygelser, den intellektuella utmaningen. Den andra gäller kyrkans profetiska kallelse i denna ödestid: vad ska kyrkan säga? Den tredje gäller utformningen av en kristen livsstil i detta läge, en livsstil som skulle kunna vara ett vittnesbörd med påverkan i samhället.

Alla dessa utmaningar är brådskande, existentiella och mycket angelägna – och för kyrkorna även en omprövning av den tid då man talat mer om exploatering av jorden. Vårt svar på utmaningarna visar om vi har – eller inte har – en teologi som är relevant för vår samtid.

KYRKORNA I SVERIGE VERKAR i detta sammanhang tillsammans inom Sveriges kristna råd och dess arbetsgrupp för klimat och hållbar utveckling. Som kyrkor har vi en grundläggande kallelse att söka förmedla ett starkt och bärande hopp inför människans framtid på jorden. De handlar om att det finns ett grundläggande kristet ansvar för skapelsens bevarande, om att kyrkorna har ett nödvändigt bidrag att komma med utifrån sin grundsyn.

Det handlar också om att frälsning i Kristus inte avser bara människan utan hela Guds skapelse, såväl i dess totalitet som i dess enskilda delar. Kyrkan måste vara trogen sin profetiska kallelse i samhället.

Om det blir en motsättning mellan vetenskapssamhället och de politiska makthavarna måste kyrkan självklart ställa sig på sanningens sida, det vill säga den som representeras av världens ledande klimatforskare. Och nyckelfrågorna behöver integreras i allt kristet församlingsliv.

Hur bör vår relation vara till den Gud som är alltings ursprung och mål?

Hur kan vår konsumtion av energi och andra materiella resurser balanseras mot de behov som finns i de fattigaste samhällena, hos kommande generationer och övriga arter?

Hur behåller vi hoppet mitt i fruktan och förnekelse?

Hur kan vi uppmuntra till globalt samarbete, utmana ohållbara ekonomiska system och ändra våra livsstilar?

Upprop från Operation Noah, England våren 2012

Därför vill vi att

- våra politiker ska föra en klimatpolitik med fokus på de mest utsatta nationellt och internationellt

Därför vänder vi oss mot

- den ensidiga tron på tillväxtsamhället och det giriga överutnyttjandet av jordens resurser
- tendenser att inte ta vetenskapssamhällets utmaningar på allvar

Därför uppmuntrar vi varandra att

- engagera oss i frågor om långsiktig hållbarhet och en rättvisare värld
- fördjupa vår teologiska förståelse av grunden för kristet engagemang kring dessa frågor genom studier, såväl av mer traditionella tolkningar där fred och miljö fokuseras som av de nyansatser som till exempel ekofeministisk teologi ger

KAPITEL 2

Teologi: Guds älskade skapelse

Ett Guds pågående verk

Otaliga är dina verk, o Herre! Med vishet har du gjort dem alla, jorden är full av vad du har skapat.

Psaltaren 104:24

BIBELN OCH KYRKANS TRO beskriver världen, människorna och naturens alla delar som en nära kärleksrelation mellan Gud och Guds skapelse. Gamla testamentet (GT) är fullt av rika formuleringar om mångfalden och sinnrikheten i Guds skapelse.

Universum är i sina delar heligt, uttänkt och format av Gud. Skapelsen är ett ständigt pågående verk. Nya testamentet (NT) bär denna skapelsesyn vidare in i kyrkan. Jesus och Paulus levde självklart och medvetet i GT:s värld med djupgående insikter i dess texter.

Kyrkofäderna, den tidiga kyrkans lärare, fortsatte på samma spår.

ENLIGT KRISTEN TRO ÄR detta universum framsprunget ur Guds eget väsen: *Av honom och genom honom och till honom är allting* (Romarbrevet 11:36).

Om Kristus sägs i Kolosserbrevet (1:16): *Genom honom skapades allt ... och allt hålls samman genom honom*. Johannesevangeliets prolog (1:1-4) om Ordet kan också förstås som en skapelseberättelse om hur vi hör samman med Gud, varandra och jorden.

ENLIGT SKAPELSEBERÄTTELSENA FORMAS människan utifrån ett beslut inom Gud: *Låt oss göra människor till vår avbild, till att vara oss lika* (1 Mosebok 1:26). Människan har en särställning genom detta. I ortodox tradition talas om att människan är skapelsens mikrokosmos som i sig sammanfattar skapelsens helhet; människan är "en värld i världen".

Med Bibelns språkvärld anges hennes uppdrag vara skapelsens kung, präst och profet: som kung förvalta skapelsen, som präst bära fram tacksägelse till Gud och som profet förädla skapelsen och föra den och sig själv fram till sin fulländning.

Skapelse, frälsning och fullkomning i Jesus Kristus

Jorden sörjer och vissnar, hela världen förtorkar och vissnar, jordens höjder förtorkar. Jorden har vanhelgats av dem som bor där; de har överträtt lagarna, kränkt rätten, brutit det eviga förbundet.

Jesaja 24:4-5

GUD RÄKNAR MED SKAPELSEN i sin omsorg och sitt räddningsverk för världen. Även det nya förbundet genom Jesus Kristus handlar om hela skapelsen. Frälsningen har inte bara att göra med människans förlåtelse och försoning. Kristus är inte bara uppfyllelsen av de löften som gavs till Abraham och Moses.

Han är också uppfyllelsen av löfena till Noa och alla skapade var-
elser på jorden. Tydligast står det i Romarbrevet (8:19-21): *Allt skapat har lagts under tomhetens väldet ... med hopp om att också skapelsen skall befrias ur sitt slaveri under förgängelsen och nå den frihet som Guds barn får när de förhärligas.*

KRISTI FÖRSONING OCH PÅSKENS seger gäller allt skapat. Skapelsens olika delar finns med i den himmelska visionen. I Uppenbarelseboken (5:13) står det om hur *allt skapat i himlen och på jorden och under jorden och på havet och i havet* finns med i lovsången inför Lammets tron i tacksamhet för frälsningen och försoningen i Jesus Kristus.

Gud skapade världen, gjorde den fullkomlig och gav mänskligheten liv i överflöd. Men synden förstör människors förhållande till varandra och till skapelsen. Skapelsen längtar efter att

Guds barn ska bli förvaltare av livet, rättvisan och kärleken. (1 Mos 2:1-3, Joh 10:10, Rom 8:20-22)

Ett ekumeniskt upprop för rättfärdig fred

DEN SKAPADE VÄRLDEN ÄR platsen för inkarnationen, för Guds mänskoblivande. Skapelse och inkarnation är varandras förutsättningar och led i Guds verk. Att Gud tar mänsklig gestalt är ett understrykande av den skapade världens betydelse och dess vikt för den andliga aspekten av livet.

Vår andlighet utövas i den skapade världen och den skapade världen reflekterar den kärlek som skapar på nytt. Utan inkarnationen ingen frälsning, utan skapelse ingen frälsning. Allt utspelar sig på skapelsens scen. Teologiskt kan det beskrivas som Guds verk som Fader, Son och Ande, treenig Gud.

I KRISTEN TRADITION KAN detta beskrivas som att människans egen befrielse och förvandling bidrar till skapelsens räddning. När människan vände sig bort från Gud ledde det till död och förgänglighet, något som störde den gudagivna processen av växande och mognad som skulle pågå till fulländningen.

Människan utövar nu sitt uppdrag som kung, präst och profet under dödens sammanhang, vilket påverkar hennes vilja och handlingar och därmed får konsekvenser för hela skapelsen. Genom Guds människoblivande i Jesus och hans uppståndelse skapas på nytt förutsättningar för att skapelsen inklusive människan ska nå sin fulländning.

Människans försoning med Gud resulterar även i människans försoning med naturen. Skapelse, frälsning och fullkomning är djupast sett ett enda skeende.

SÄRSKILT FÖR DEN ORTODOXA traditionen är kyrkan central i hela detta skeende. Det uttrycks i övertygelsen att Kyrkan är ett evighetens och oförgänglighetens nedslag i tidens och rummets förgänglighet.

Genom hela sin tradition och teologi, uttryckt i skrift, liturgi, ikoner och helheten av kyrkans liv manifesteras detta. Kyrkan har ett unikt uppdrag med oändligt större bredd, längd, höjd och djup (Efesierbrevet 3:18). Såsom Jesu Kristi kropp (Kolosserbrevet 1:18) är Kyrkan skapelsens utgångspunkt och mål, det himmelrike på jorden som ständigt förenar skapelsen med sin Skapare, människan med sin Gud.

Allt som lever och andas är heligt och vackert i Guds ögon. Hela världen är ett sakrament. Hela det skapade kosmos är ett tecken på Guds oskapade energi.

Och mänskligheten står som en

präst vid skapelsens altare, som ett mikrokosmos och en medlare. Så är sakernas sanna natur ... om vi har trons ögon att se det med.

Bartolomeus I

Patriark av Konstantinopel

Fler relevanta teologiska teman

NOABERÄTTELSEN BÄR PÅ VIKTIGA motiv för en ekologisk teologi. Gud myndiggör Noa och använder människan för att rädda alla ekosystem på jorden. Om de inte får fortleva har inte heller människan någon framtid. Gud vill bevara alla arter han skapat. Gud slöt också där sitt första förbund.

Till skillnad från det senare förbundet med Israels folk slöts det med alla skapade varelser. Jordan med dess mångfald skulle inte förstöras igen om människan stod fast vid sin del av avtalet och följde Guds vilja. Det är ett löfte att ta fasta på i vår egen miljökamp.

Andra viktiga relevanta teman rör sabbaten och jubelårslagarna samt hela den eskatologiska visionen som inbegriper naturen och det skapade.

Guds älskade skapelse och människans roll

FÖRVALTARSKAPSTANKEN GÅR SOM en röd tråd genom hela Bibeln och kyrkans liv. Det grekiska ordet för förvaltare är oikonomos. Det är bakgrunden till vårt ord ekonom. Det har särskilt i katolsk och protestantisk teologi uppmärksammats som ett modernt uttryck för en ansvarig människas relation till Gud. Människan, kvinna och man tillsammans, ges uppdraget i begynnelsen att på Guds vägnar råda över skapelsen, som ofta i Bibeln ses som Guds hushåll, oikonomia.

Att vara Guds avbild är att vara förvaltare av skapelsen. Förvaltaren äger inte jorden, ty den och dess fullhet är Herrens (Psaltaren 24:1). Men relationen mellan ägaren och förvaltaren är en öm kärleksgemenskap, där förvaltaren får ett oändligt förtroende och ansvar av Gud för alla skapelsens olika delar. Förvaltaren har sin särställning i skapelsen genom sitt stora ansvar för resten.

En kristen helhetsyn

UTIFRÅN DE STORA TEOLOGISKA traditionernas grundsyn finns det ingen anledning att skilja miljöfrågor från humanitära frågor eller frågor om rättvisa. Den ekologiska verkligheten är grunden för våra existenser. Det sociala och ekonomiska sätt vi organiserar våra liv och samhällen på äger rum på den spelplan som den ekologiska verkligheten utgör. Finanskris och klimatkras hör därför intimt samman.

Kristna människor bör självklart räkna med Guds vilja vad gäller dessa grundfrågor för människans fortsatta existens. Kristus dog för att försona hela skapelsen med Gud. Den som försummar skapelsen negligerar själva grundmeningen av Bibelns budskap. Människan själv är en del av livsväven. Hon är helt beroende av alla de ekosystem Gud skapat och har ingen framtid utan dem.

KYRKORNA HAR UTIFRÅN OLIKA traditioner en gemensam grund att understryka Gud som den store Skaparen och Upphållaren av allt. Denna kunskap delas – åtminstone vad avser dess grundläggande delar – med företrädare för andra världsreligioner. En kristen människa bör söka bära sitt ansvar för världens liv, eftersom hon genom den heliga Skrift och kyrkans liv och tradition har medvetandegjorts om Guds vilja med skapelsen.

Varje kristen bör – med början i sin hemmiljö – söka bära sitt individuella ansvar för att den vida syn på frälsning genom Jesus Kristus och helgelse i den heliga Anden som kyrkan och Bibeln talar om skall förverkligas här på jorden.

När kristna människor arbetar för världens förnyelse fungerar vi som jordens salt och världens ljus (Matteus 5:13-14) och blir ett hoppets tecken. När kyrkan firar sin gudstjänst påminns vi om Guds verk i skapelse och försoning.

Trons människor hör nu om klimatförändringarna genom medierna. Mer viktigt är att de hör det predikas i kyrkor, moskéer och synagogor som en moralfråga.

För detta är en djupt moralisk och religiös fråga. Hur vi besvarar den kommer att avgöra framtiden

för kommande generationer ...

Vårt svar visar om vi älskar vår nästa eller inte – vår nästa nära eller långt bort och vår nästa i kommande generationer.

Sally Bingham
Präst i Episkopalkyrkan, USA

Därför vill vi att

- kyrkorna tillsammans ger utrymme för reflektion kring människan och skapelsen utifrån bibel och tradition
- kyrkor och samfund i Sverige som en del av den internationella ekumeniska rörelsen särskilt aktualiserar miljö- och hållbarhetsfrågor under den period som kallas Skapelsetid (1 september – andra söndagen i oktober)
- dessa ekoteologiska frågor ska vara självklara delar i pastors-, präst- och diakonutbildningar där sambanden mellan ekologi, ekonomi och människosyn hålls tydliga

Därför vänder vi oss mot

- teologier som inte ger självklar plats åt den treenige Guden: Fadern-Skaparen, Sonen-Frälsaren och Anden-Livgivaren
- bibeltolkningar som anger människan som självständig härskare snarare än som gudasänd förvaltare

Därför uppmuntrar vi varandra att

- uthålligt hålla fast vid och förnya djupengagemanget i våra kyrkliga och bibliska grundvärden, i första hand tacksamhet, ödmjukhet, mod, strävan efter rättvisa, förnöjsamhet och enkelhet i livsföringen, kärlek, fred samt tro och hopp
- låta våra gudstjänster genomsyras av bön och lovsång till den Gud som skapar, frälser och ger liv
- arbeta för gudstjänster präglade av gudagivet hopp och genuin frimodighet
- söka gemensamma ekumeniska platser för reflektion och gudstjänst
- acceptera vår kungliga, prästerliga och profetiska kallelse angående klimatfrågor och miljö
- söka samverkan och samtal med andra organisationer som arbetar med dessa frågor, exempelvis Naturskyddsföreningen, Omställningsrörelsen och föreningen Etik och Energi

KAPITEL 3

Klimat och global utveckling

UNDER ÅRMILJONER HAR ETT klimat utvecklats som under en längre tid varit stabilt och gynnsamt för människans utveckling. Nu ökar dock människans påverkan på klimatet på ett oroande och hotande sätt. Den industriella epoken har inneburit ett stort kliv i den mänskliga utvecklingshistorien, med många goda gåvor som vi kan vara tacksamma för.

Utnyttjandet av fossila bränslen och den teknologiska utvecklingens enorma framsteg har gett oss samhällen där människors och husdjurs muskelkraft har ersatts av långt starkare maskiner.

Genom den naturvetenskapliga kunskapsexplosionen har vi erövrat enorma fält, alltifrån DNA-spiralens hemligheter till allt större kunskaper om kosmos. Detta har gett många människor möjligheter till längre liv och mindre lidande.

DENNA UTVECKLING HAR EMELLERTID också fått oönskade konsekvenser. Fossila bränslen har varit en billig råvara med högt energiinnehåll som fått hjulen att rulla. Samtidigt har de fossila bränslenas utsläpp av koldioxid kraftigt bidragit till klimatförändringarna.

En akut fråga i dag är hur vi bromsar utsläppen av växthusgaser. Klimatsystem är komplexa system och inte helt lätta att förstå eller förutsäga. FN:s klimatpanel (IPCC) och andra forskare säger tydligt att det är hög tid att förändra vårt sätt att leva tillsammans på jorden.

Vi måste bryta den utveckling som baserats på fossila bränslen. Vi måste ompröva vårt sätt att vårda skogar och använda den odlade jorden.

KLIMATKONVENTIONEN SOM SKAPADES vid FN:s stora möte kring miljö och hållbar utveckling i Rio de Janeiro 1992 har under 20 år sökt att ena världens rikaste länder för att genom bindande åtaganden minska sina utsläpp och samtidigt ge utrymme för utvecklingsländernas möjligheter till utveckling.

Kyotoprotokollet skapades senare under klimatkonventionen som ramverk för bindande åtaganden för industriländernas minskningar. Där skapades också mekanismer som möjliggör för rika länder att

räkna in insatser som minskar klimatpåverkan i andra länder. Tyvärr är trögheten stor i de sociala strukturerna, viljan svag och kanske förståelsen för den allvarliga situation världen befinner sig så liten att några stora framsteg inte har gjorts. Samtidigt indikerar allt fler forskningsresultat att vi är på fel väg.

De senaste åren av stor turbulens i de ekonomiska systemen har gjort trögheten ännu större och viljan mindre att nå fram till internationella långsiktiga uppgörelser. Rio +20 under 2012, uppföljningen av FN:s arbete med hållbar utveckling, följde tyvärr samma mönster.

Det saknades tillräckligt engagemang och vilja till förändring bland de starka ekonomierna. Ju längre tiden går utan reell förändring desto större är risken för allvarliga klimatförändringar som särskilt drabbar utvecklingen i fattiga länder, särskilt kvinnor och barn. De fattiga i världen är de som minst bidragit till klimatpåverkan men de som först, tydligast och mest drabbas av dess konsekvenser.

HÅLLBAR UTVECKLING HANDLAR om att inte utnyttja mer av jordens resurser än vad som i rimlig tid kan återställas (ett exempel är skogen). Hållbar utveckling handlar också om att resurser används på ett rättvist sätt (se nästa avsnitt).

De utmaningar som världen står inför och den skyndsamhet som krävs för att undvika en större utarmning av de ekologiska systemen utmanar vårt nuvarande sätt att se på samhälle och hur vi lever.

Klimatet, som den mest akuta frågan av flera hållbarhetsfrågor, är inte enbart en vetenskaplig och politisk fråga. Ännu mer är det en etisk och andlig utmaning. Som kyrkor och trossamfund har vi en viktig roll att spela, om vi tar vårt uppdrag på allvar.

Därför vill vi att

- kyrkan tillsammans med andra krafter förbereder människor mentalt och andligt för den stora omställning som kommer att ske
- kyrkorna bidrar med reflektion och värden för förändring för en hållbarare livsstil
- Sveriges regering och riksdag tar modiga beslut för att stimulera energieffektivisering och utveckling av förnyelsebara energikällor
- Sveriges regering och riksdag stödjer internationella överenskommelser som eftersträvar en progressiv klimatpolitik
- kyrkorna i Sverige aktivt deltar i ekumeniskt nätverksarbete och i påverkansarbete i FN, EU och andra internationella organisationer
- kyrkorna i Sverige genomför konkreta åtgärder för att minska sina ekologiska fotavtryck

Därför vänder vi oss mot att

- målet på 40 procent minskning av utsläpp till 2020 inte sker helt och hållet i Sverige utan delvis förläggs till andra länder

Därför uppmuntrar vi varandra att

- se om våra fastigheter ur klimat-, miljö- och hållbarhetssynpunkt
- bli aktiva i miljöorganisationer inom och utanför kyrkorna
- välja en solidarisk livsstil som inte slösar med naturens resurser, särskilt med energi
- arbeta för fler ”gröna/hållbara församlingar”
- använda olika verktyg för hållbara församlingar som erbjuds inom kyrkorna (exempelvis Svenska kyrkans miljödiplomering och Ljussteget, Gemensam framtid, Skapelsevänlig församling och liknande)

KAPITEL 4

Klimaträttvisa

EN MINORITET AV JORDENS människor har i dag en högre materiell utveckling och levnadsstandard än vad någon någonsin haft. Samtidigt visar forskarna att det skulle krävas ytterligare cirka tre jordklot för att alla världens människor skulle kunna leva som välmående svenskar.

En enad forskningsvärld visar på att jordens resurser förbrukas i en högre takt än dess resurser kan återskapas. Naturresurskontot är övertrasserat. Trots vetenskapen om att mänskligheten är på fel väg minskar inte överutnyttjandet av jordens resurser.

Klimaträttvisa är ett begrepp som bland annat Kyrkornas världsråd använt för att peka på vikten av att förstå klimatfrågan som en fråga om rättvisa. I dag står vi inför en situation där världens hela befolkning hävdar sin rätt till ett drägligt liv (global rättvisa) och kommande generationers rätt att ta över en hållbar jord (intergenerationell rättvisa).

LÄNDERNA I VÄST OCH nord har historiskt sett bidragit mest till utsläppen. Om man räknar utsläpp per capita är bilden tydlig. Rättvisa borde betyda att de som haft vinning av utsläppen tar ett större ansvar både för att minska sina egna utsläpp och bistå andra länder så att dessa kan bygga sin utveckling på hållbara energikällor.

TILLVÄXT KAN VARA BRA och är i sig inte negativt. Men världen behöver ett nytt sätt att tänka och ett annat sätt att räkna och beräkna utveckling än det mycket trubbiga BNP som är så styrande för investeringar och beslutsfattande. Då räcker det inte med justeringar som vi kallar miljövänliga. Det som krävs är ett paradigmskifte. Frågan om hur många människor jorden klarar att försörja behöver bearbetas praktiskt och teologiskt.

Den stora frågan är hur vi använder jordens resurser på ett uthålligt sätt. Där behöver vi tänka nytt och framhålla värderingar som hela tiden har de sårbaras och utsattas perspektiv. Situationen är allvarlig då den rika världens konsumtion och resursförbrukning samtidigt hindrar möjligheter till ett drägligt liv i många av jordens fattiga länder.

Det globala Nord (vilket inte är samma som det geografiska) måste minska sitt ekologiska avtryck och det globala Syd måste få ökad del av jordens resurser.

SOM EN DEL AV en ekumenisk global gemenskap kan vi inte blunda för denna monumentala orättvisa. Som kyrkor i den rika delen av världen behöver vi ständigt påminna vår egen kontext om klimatfrågans globala rättviseaspekter.

Vårt sätt att utnyttja jordens resurser betalas av de fattigas brist på resurser och ödelagda möjligheter. Kraftigt minskade skördar, infrastrukturer som slås sönder, brist på vatten, människor som tvingas fly är exempel på sådant som medför en försämrad framtid för kommande generationer. Prostitution och trafficking blir ofta en konsekvens när kvinnor är på flykt.

Att en utjämning skall ske är inte bara en profetisk utsaga om rättvisa utan också nödvändigt för att mänskligheten ska kunna fortleva under drägliga förhållanden.

VÅRA KONSUMTIONS- OCH produktionsmönster behöver förändras i en mer solidarisk riktning. Kyrkor och troskommunikationer bör ställa frågor om vad ett gott liv är, hur vi bäst förvaltar jordens gåvor och hur vi förstår det sammanhang vi är satta i: en mänsklighet och en jord. Vanor och mönster kan förändras. Det finns en glädje i det enkla livet. Det går att trotsigt våga tänka annorlunda och nytt kring hur vi handskas med de resurser vi har och på vilket sätt vi deltar i samhällsdiskussionen.

Att agera för rättvisa innebär att utkräva ansvar från både regeringar och företag.

PÅ SAMMA SÄTT SOM vi i nattvarden delar brödet med varandra så delar vi jorden med varandra. När brödet delas räcker det åt alla. Vi som lever materiellt gott bör fråga oss om vad som framöver är viktigast i livet – mer prylar och status eller mer av kärlek, gemenskap, solidaritet och rättvisa.

Det handlar om vårt uppdrag att förvalta den gåva vi fått i att leva i Guds skapelse. Det handlar om att möta de utsatta och sårbara i våra syskon som redan nu drabbas av klimatrelaterade katastrofer. Det handlar om att föra ett samtal om hur sammanlänkade vi är i den livets väv som vi ingår i.

Därför vill vi att

- den svenska regeringen på ett kraftfullare sätt driver frågor om långsiktig hållbarhet i såväl EU som FN
- forskning som diskuterar utveckling och välbefinnande utifrån andra modeller än ekonomiskt BNP får stöd
- begrepp som Grön ekonomi får innehåll som styr mot en värld där ekosystemen bevaras och de hållbara alternativen premieras

Därför vänder vi oss mot att

- välbefinnande definieras så entydigt utifrån tillväxt i form av ekonomiskt BNP
- regeringen använder pengar från biståndet till klimatinsatser
- känsliga naturvärden i Arktis och andra områden exploateras
- grön ekonomi används för att skyla över ett fortsatt utnyttjande av naturresurser och människor i världen

Därför uppmuntrar vi varandra att

- vara kreativa i våra ambitioner att arbeta för en rättvisare värld
- leva så att vi ger utrymme för människors olika val i deras strävan att ta utmaningarna på allvar
- fortsätta att vara de fattigas och det globala syds röst i vårt samhälle och i våra kyrkor
- ta del av ursprungsbefolkningars erfarenheter för en förnyad förståelse av människans förhållande till skapelsen
- välja klimatsmart mat, till exempel genom att minska köttkonsumtionen
- engagera oss genom Diakonia, Caritas, Svenska kyrkans internationella arbete (till exempel använda verktyget "Klimaträttvisa"), Orthaid med flera

KAPITEL 5

Att bäras av ett hopp

Först borde jag säga att jag ganska ofta funderar över hoppet (i synnerhet i särskilt hopplösa situationer som till exempel i fångelset) och att jag framför allt, ursprungligen och huvudsakligen, uppfattar det som ett sinnes-tillstånd, inte som ett tillstånd i världen.

Hoppet är något som vi helt enkelt har inom oss eller saknar, det är en dimension i vår själ och inte till sitt väsen beroende av några iakttagelser av världen eller uppskattningar av situationen.

Hoppet är ingen prognostik. Det är sinnets orientering, hjärtats orientering, det när

utöver den omedelbart levda världen och finns förankrat någonstans, längre bort, bortanför dess gränser.

Det går helt enkelt inte att förklara det som ett derivat av något härvarande, av några rörelser i världen eller några gynnsamma signaler.

Jag uppfattar alltså att dess djupaste rötter befinner sig någonstans i det transcendent, på liknande sätt som det mänskliga ansvarets rötter.

Vaclav Havel i Fjärrförhör
Tjeckisk författare
och före detta president

KLIMATFORSKNINGENS PROGNOSE R MÅSTE tas på allvar. Men de sociala och ekonomiska följderna och prognoserna får inte skrivas i sten. De är påverkbara, framtiden är möjlig att förändra. Men hoppet är avgörande.

APOSTELN PAULUS SKREV: *Där allt hopp var ute höll Abraham fast vid hoppet och trodde.* (Romarbrevet 4:18). Hopp och tro är även i klimathotens tid de fundamentala livsvärden som kyrkan kan erbjuda. De är djupt invädda i varandra i en dynamisk enhet. Hoppet är missmodets moteld. Kyrkans tro har formulerats i tider av hot och förtryck, av människor som såg sig delaktiga i kampen mot onda krafter i tillvaron.

Även på Jesu tid räknade människor med att jordens undergång kunde vara nära. Det hopp som formulerades byggde inte på synliga framsteg utan hade en annan grund. Man bar på ett hopp mot alla odds, ett trotsigt och motsträvt hopp.

EN NYCKELTEXT OM KRISTET hopp i NT knyts direkt till en avgörande text just om själva skapelsens frälsning. *I hoppet är vi räddade ... om vi hoppas på det vi inte ser, då väntar vi uthålligt* (Romarbrevet 8:24). Paulus skriver strax före denna vers att det finns *hopp om att också skapelsen skall befrias ... nå den frihet som Guds barn får när de förhärsligas*. Han knyter alltså direkt ihop skapelsens kommande befrielse med människans möjlighet till frälsning.

DET GENUINA KRISTNA HOPPET hör ihop med personligt och praktiskt djupengagemang. Äkta kristet hopp stör och utmanar i högsta grad. Det oroar och kallar till uppbrott. Det bär i sig en kallelse att röra sig mot framtiden, att ta konkreta steg i riktning mot Guds rikes förverkligande.

Det krävs mod att våga hoppas! Hoppet kan vara grundat i förtvivlan men bäras av Guds löfte. Det kristna hoppet inspirerar till handling, till en ny färdriktning, till omvändelse.

VÅRA STÖRSTA ANSTRÄNGNINGAR och vårt djupaste engagemang i klimatfrågorna förefaller ofta helt otillräckliga inför de politiska realiteter som styr världen. Ändå hoppas vi. Vi vet att Gud vill ha en jord som helt är präglad av rättvisa, fred och hållbara ekosystem.

Vi tror dessutom att han gett oss vår hjärna, för att vi skall kunna förstå vad som måste göras. Vi räknar med att Gud och kraften från den uppståndne Kristus kommer att styrka oss i kampen. Vi hör den heliga Andens tröst i vårt inre.

TIDEN ÄR INNE för kraftfull handling! Bibeln säger att människan aldrig bör leva på måfå, uppgivet, som av en slump. Hon har ett uppdrag. Våra liv är en nådatid vid evighetens gräns. Där kallas vi till uppbrott och handling, att vara Guds medarbetare när människans liv och värde och resten av skapelsen hotas.

GREKISKANS KAIROS BETYDER rätt ögonblick och är inte vilken tid som helst. Det är möjligheternas dräktiga tid, den dynamiskt hoppfulla tidsfrist Gud ger till handling och utvägar ur krisen. Kanske kan även Moder Jords febertopp dämpas och bringas under kontroll.

För kyrkan bor Kristus själv i detta kairos. Jesu rekordkorta väckelsepredikan i början av Markusevangeliet (1:14-15) lyder: *Tiden är inne. Guds rike är nära. Omvänd er och tro på budskapet!* Orden blev början till en världsrevolution då och borde få medverka till världens helomvändning också under 2000-talets andra decennium.

Må hoppets Gud fylla er tro med all glädje och frid och ge er ett allt rikare hopp genom den heliga Andens kraft.

Romarbrevet 15:13

Bön

Himmelens och jordens Gud,
sänd din Ande över oss
som tar emot Livets bröd
och Välsignelsens bägare.

Hjälp oss att vara Kristi kropp i världen.
Ge oss blick för hela skapelsen
och gör våra hjärtan brinnande
av omsorg om allt som lever.

Låt den dag komma snart när
skapelsen befrias ur sitt slaveri under förgängelsen
och när den frihet Guds barn får
när de fullkomnas och förhärligas.

*Bön från högmässan i Svenska kyrkans
teologifestival i Uppsala 2012*

Läs mer

Ett ekumeniskt upprop för rättfärdig fred, Sveriges kristna råd (2012)
www.skr.org

Värna den jord som Gud älskar

Kyrkorna i Sverige om
klimat och hållbar utveckling

KLIMATSITUATIONEN BLIR ALLTMER allvarlig och akut. Tiden för förändring blir allt kortare. Kyrkorna i världen är engagerade i klimatfrågan. Denna fråga berör kyrkornas själva väsen, skapelsen är något vi har att förvalta och inte förbruka.

VÅR FRAMTID HOTAS AV:

- ökande global uppvärmning
- ekonomiska och sociala orättvisor
- ekologiskt ohållbara livsstilar

SKRIFTEN GER MATERIAL för samtal om några av världens ödesfrågor. Här diskuteras kristen teologi tillsammans med frågor om global utveckling och global rättvisa.

Denna skrift visar på hur kyrkornas olika teologiska traditioner ändå samlas i en gemensam övertygelse om att Gud älskar och värnar skapelsen och vill dess framtid.

Klimatforskningens prognoser måste tas på allvar. Framtiden är möjlig att påverka.

SKRIFTEN HAR TAGITS fram av en arbetsgrupp inom Sveriges kristna råd.

**SVERIGES
KRISTNA RÅD**

Kyrkorna tillsammans

KONTAKT: 08-453 68 00, info@skr.org
www.skr.org Facebook: Sveriges Kristna Råd
POSTADRESS: Box 14038, 167 14 Bromma

ISSN 1650-9196